

родним вимогам. Слід підкреслити, що досягнення мети в галузі уніфікації обліку в бюджетній сфері стикається з проблемою неузгодженості категорій, які подаються в різних законодавчих актах. Це в свою чергу, має негативний вплив не лише на організацію обліку, а й на таку його характеристику як прозорість та зрозумілість. Виходом зі становища може стати взяття за основу рекомендацій міжнародні стандартів для державного сектора.

Базові концепції, для цього, вже сформовані у Законі України „Про бухгалтерський облік і фінансову звітність”. Необхідно лише більш детально та зважено підійти до їх удосконалення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Інструкція Державного казначейства України „Про кореспонденцію субрахунків бухгалтерського обліку для відображення основних господарських операцій бюджетних установ” від 14.02.2005 р. № 28.
2. Інструкція Державного казначейства України "Про форми меморіальних ордерів бюджетних установ та порядок їх складання" від 27.07.2000 р. № 68 зі змінами та доповненнями. - 45 с.
3. Закон України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні" від 16.07.1999 р. № 996-XIV зі змінами та доповненнями від 09.02.2006 р. № 3422-IV. - 45 С.
4. Свірко С.В. Бухгалтерський облік у бюджетних установах: методологія та організація: [монографія] / С.В. Свірко. - К. : КНЕУ, 2010. - 244 с.
5. Постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007-2015 роки" № 34. - 5 с.

УДК 658.155:338.1

ПРИБУТОК ЯК ЧИННИК ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Ковальов В.В. – к.е.н., доцент

Онищенко А. Ю. – магістр, Херсонський державний університет

Постановка проблеми. Прибуток є основною метою існування будь-якого підприємства, разом з тим він виступає як джерелом самофінансування так і економічного зростання. Існує велика кількість визначень економічної категорії «прибуток», але всі вони несуть в собі один зміст – це сума, на яку доходи перевищують витратами, пов’язані з ними.

Економічне зростання - це збільшення річного обсягу продукції й наданих послуг унаслідок:

- залучення додаткових зовнішніх ресурсів (кредити, інвестиції), при незмінній технології та продуктивності - екстенсивний ріст;

- збільшення виробництва продукції внаслідок зростання продуктивнос-

ті праці на удосконаленій технічній основі й ефективніше використання наявних ресурсів (трудових, фінансових, інвестиційних) – інтенсивне зростання.

Як наслідок, керівництво підприємства має завжди прагнути саме до інтенсивного типу економічного зростання, яке надає значну фінансово-економічну ефективність.

Стан вивчення проблеми. Дослідженню проблематики пов'язаної з економічною сутністю прибутку його формування та розподілу присвячені праці таких відомих зарубіжних вчених-економістів, як: Ф. Модільяні, М. Міллер, Є. Брігхем, Ван Хорн Дж.К., А. Бабо, а також українських учених-економістів: Ф. Ф. Бутинець, Б. І. Валуєв, З. В. Гуцайлюк, О.С. Стоянова, Е.В. Ненашев, П. Т. Саблук, Р.С. Сайфулін, А.Д. Шеремет, та інші.

Висвітлення питання про економічне зростання знайшло відображення в працях Пола А. Семюелсона, Вільяма Д. Норгауза, Р. Дорнбуша, Стенлі Фішера, Мілтона Фрідмана, Франко Модільяні й Роберта Солоу, Джеймса Тобіна, А. Пігу, Артура Лафера. Серед українських учених-економістів цим питанням займалися С. Дзюбик, В. Геєць, В. Литвицький, І. Лукінов та інших.

Завдання і методика досліджень. Метою написання статті є характеристика підходів до визначення прибутку як фактора економічного зростання господарюючого суб'єкта.

Результати досліджень. Ринкова економічна система значно впливає на порядок формування, використання і розподілу прибутку підприємств. Отримання прибутку від реалізації продукції (товарів, робіт та послуг) залежить від здійснення основної (виробничої) діяльності підприємства. Прибуток являється складовою виручки від реалізації та, на відміну від неї, визначається лише за певний період часу (квартал, рік). Процес реального формування прибутку, згідно з нормативними актами, співпадає з фактичною датою відвантаження продукції, а для робіт(послуг) після дати їх виконання, або після отримання коштів покупця на банківський рахунок постачальника.

Однак, фактичне отримання коштів не завжди співпадає з датою відрахування коштів підприємств до бюджету, тобто сплати податків. А це в свою чергу призводить до зменшення суми оборотних коштів і як наслідок призводить до дисбалансу [5].

Прибуток від реалізації товарів та послуг значною мірою залежить від двох факторів : обсягу реалізації та її собівартості. На зміну обсягу реалізації впливає зміна обсягу виробництва, обсяг нереалізованої продукції та частки прибутку в її ціні, тобто рентабельності. Зміна обсягу виробництва, нереалізованої продукції справляють вплив не лише на обсяг реалізації, але ще й на собівартість, оскільки змінюються й умовно-постійні витрати; витрати на зберігання продукції, інші витрати(за зміни обсягів нереалізованої продукції).

Собівартість товарів та послуг формується з наступних витрат:

- непрямі матеріальні витрати;
- прямі витрати на оплату праці;
- змінні та постійні загальновиробничі витрати;
- інші прямі витрати.

Витрати, що не входять до собівартості поділяються на адміністративні, витрати на збут та інші операційні витрати.

До адміністративних відносять витрати пов'язані з обслуговуванням та

управління підприємств.

До інших операційних витрат включаються витрати пов'язані з дослідженнями та розробками, згідно з ПСБО 8 «Нематеріальні активи»; собівартість реалізованої іноземної валюти, яка для цілей обліку визначається шляхом перерахунку в національну валюту України за курсом Національного Банку на дату продажу валюти з урахуванням витрат пов'язаних з її продажем; собівартість реалізованих виробничих запасів.

Всі витрати операційної діяльності можливо згрупувати за такими економічними елементами [3]:

- матеріальні витрати;
- витрати на оплату праці;
- відрахування на соціальні заходи;
- амортизаційні відрахування;
- інші операційні витрати;

Без обчислення собівартості неможливо визначити фінансовий результат виробничо-господарської діяльності підприємства. Скорочення витрат на виробництво продукції, тобто зниження її собівартості, є важливим фактором збільшення прибутку від реалізації. Цього можна досягти за рахунок використання факторів, що впливають на скорочення витрат на виробництво продукції.

Для цього необхідно знати [6]:

- повний перелік витрат;
- особливості складу і формування витрат з урахуванням сфери й галузі діяльності підприємства.

Управління формуванням прибутку від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) передбачає розрахунок його планового обсягу. Планування та прогнозування суми прибутку підприємств необхідне для складання поточних і перспективних фінансових планів.

Визначення суми прибутку від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) має певні особливості залежно від сфери діяльності суб'єкта господарювання: виробничої сфери, торгівлі, сфери послуг.

На підприємствах реального сектору економіки можуть бути використані три методи розрахунку прибутку від реалізації продукції: прямого розрахунку, за показником витрат на одну гривню продукції, економічний (аналітичний) метод.

Суть методу прямого розрахунку полягає в тому, що прибуток розраховується за окремими видами продукції, що виробляються і реалізуються. Для розрахунку необхідні такі вихідні дані: перелік і кількість продукції відповідної номенклатури (асортименту), що планується до виробництва і реалізації, собівартість одиниці продукції. Цей метод розрахунку застосовується за відносно невеликого асортименту продукції. Метод достатньо точний, але надто трудомісткий, коли реалізується великий асортимент продукції. Крім того, він не дає можливості визначити вплив на прибуток окремих факторів [1].

Розрахунок прибутку на підставі показника витрат на 1 грн. продукції - це укрупнений метод. Він може застосовуватися по підприємству в цілому. Передбачається використання даних про виробничі витрати та реалізацію продукції за попередній період, а також очікувану їх зміну, що прогнозується в наступному періоді.

Економічний (аналітичний) метод. Може використовуватися для розрахунку прибутку від випуску (реалізації) продукції. Він відрізняється від уже розглянутих методів розрахунку прибутку тим, що дає змогу визначити не тільки загальну суму прибутку, а й вплив на неї зміни окремих чинників: обсягу виробництва (реалізації) продукції; собівартості продукції; рівня оптових цін і рентабельності продукції; асортименту та якості продукції. Розрахунок прибутку цим методом здійснюється окремо за порівнянною і непорівнянною продукцією в плановому періоді. Порівнянна продукція – це продукція, що вироблялася в попередньому періоді. Непорівнянна продукція – це продукція, що не вироблялася на підприємстві в попередньому періоді [6].

Розрахунок прибутку за порівнянною продукцією здійснюється в такій послідовності:

- визначається очікуваний базовий прибуток і базова рентабельність продукції;
- порівнянна продукція планового періоду визначається за собівартістю періоду, що передував плановому;
- виходячи з рівня базової рентабельності продукції розраховується прибуток за порівнянною продукцією в плановому періоді;
- розраховується вплив окремих чинників на зміну прибутку в періоді, що планується [4].

Розрахунок базового прибутку здійснюється на підставі звітних або очікуваних даних за попередній період. Базовий прибуток – це прибуток від випуску (реалізації) продукції в періоді, що передував плановому. За його розрахунку здійснюється коригування звітного, очікуваного прибутку з урахуванням чинників, що на нього вплинули тоді, але не діятимуть у періоді, що планується: зміна оптових цін, припинення випуску окремих видів продукції, зміна рентабельності окремих видів продукції, зниження їх собівартості. Від точного розрахунку базового прибутку залежить точність усіх наступних розрахунків.

Прибуток від випуску (реалізації) непорівнянної продукції може бути розрахований методом прямого розрахунку, якщо є відповідні вихідні дані. За браком таких прибуток розраховується для всієї непорівнянної продукції з використанням показника середньої рентабельності продукції по підприємству [7].

Абсолютна сума прибутку, отримана підприємством, не може характеризувати рівень ефективності його господарювання. За інших однакових умов більшу суму прибутку отримає підприємство, яке володіє більшим капіталом, використовує більше живої і матеріалізованої праці, більше виробляє і реалізує продукції (робіт, послуг). Для того щоб стверджувати, що підприємство працює ефективно необхідно порівняти отриманий прибуток зі здійсненими витратами

По-перше, витрати можна розглядати як поточні витрати діяльності підприємства, тобто собівартість продукції (робіт, послуг). Тут можливі різні варіанти визначення поточних витрат і прибутку, що використовуються у розрахунках.

По-друге, витрати можна розглядати як авансовану вартість (авансований капітал) для забезпечення виробничої та фінансово-господарської діяльності підприємства. Тут також можливі різні варіанти визначення авансованої вартості й визначення прибутку, що береться для розрахунків [4].

Прибуток є не тільки важливим показником ефективної виробничо-

господарської діяльності, а також джерелом формування централізованих і децентралізованих фінансових ресурсів. Отриманий підприємством прибуток може бути використаний для задоволення різноманітних потреб. По-перше, він спрямовується на формування фінансових ресурсів держави, фінансування бюджетних видатків. Це досягається вилученням у підприємств частини прибутку в державний бюджет. По-друге, прибуток є джерелом формування фінансових ресурсів підприємств і використовується ними для забезпечення господарської діяльності, або виступає одним із факторів економічного зростання [2].

Висновки та пропозиції. Вся перспективна і поточна діяльність підприємства спрямована на отримання прибутку для забезпечення свого існуючого стану чи подальшого економічного зростання. Тому одним з найголовніших аспектів в управлінні підприємством є отримання своєчасної повної та достовірної інформації про фактори, що впливають на розміри прибутку та напрямки його використання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Арефьев С.О. Прибыль как элемент экономической безопасности предприятия / С.О. Арефьев // Бизнес Информ. – 2009. – № 2(3). – С. 88-95.
2. Донець Л.І. Управління формуванням прибутку підприємства в умовах ринкових формування господарювання: монографія / Л.І.Донець, С.М. Баранцева. – Донецьк : Вид-во ДНУЕТ, 2009. – 255 с.
3. Манівчук Я. І. Мета і функції управління прибутком на підприємстві в сучасних ринкових умовах / Я. І. Манівчук. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Nvu/Ekon/2008_26/statti/3_7.htm.
4. Нарыкова И.Ю. Анализ распределения прибыли на предприятии / И.Ю. Нарыкова // Культура народов Причерноморья. – 2007. – № 105. – С. 49-51.
5. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств: підручник : [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://books.efaculty.kiev.ua/finpd/2/r4/1.htm>.
6. Рязанцева В. В. Аналіз формування та використання прибутку підприємства / В. В. Рязанцева // Статистика України. – 2007. – № 1. – С. 40–43.
7. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. посіб. / О. О. Терещенко. – К.: КНЕУ, 2003. – 554 с.

УДК 330.341.1:338.43

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ЗАСАДИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ СФЕРИ ЕКОНОМІКИ

Круковська О.В. – к.е.н., асистент, Херсонський ДАУ

Постановка проблеми. Розвиток сучасного суспільства і забезпечення конкурентності господарських систем демонструють безапеляційну залежність